

U drugim zemljama EU umirovljenici rade da bi si priuštili krstarenje, a u nas rade na crno da prežive

Objavljeno: 16.09.2024

Jasna A. Petrović, predsjednica Sindikata umirovljenika Hrvatske (SUH), jasno i glasno godinama upozorava da puno naših umirovljenica i umirovljenika jedva preživljava. Naglašava da situacija može biti samo još teža.

Osim što obnaša dužnost predsjednice SUH-a, Petrović je članica Upravnog vijeća Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje i aktivno sudjeluje u radnoj skupini za novi model obiteljske mirovine pri Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike.

Nedavno je na konferenciji za medije SUH-a istaknula zabrinjavajući trend: prema starim statistikama s početka 2022. godine, siromašno je bilo 56 posto umirovljenih osoba, a ta brojka je sada, dvije godine kasnije, porasla na 60 posto.

Osim toga, Vlada Republike Hrvatske donijela je odluku o značajnom povećanju osnovice za obračun plaća državnih dužnosnika, što će imati važne posljedice na mirovinski sustav i socijalnu ravnotežu u zemlji.

Da podsjetimo kolike su nove plaće dužnosnika nakon povišice:

Predsjednik Republike **Zoran Milanović**: Neto plaća će narasti s oko 3600 eura na čak **6074 eura**, što je povećanje od 68 posto.

Predsjednik Vlade **Andrej Plenković**: Mjesečna plaća će se povećati s 3263 eura na **5535 eura**, što je rast od 70 posto.

Plaća predsjednika Hrvatskoga sabora **Gordana Jandrokovića** će narasti s 3113 eura na **5314 eura**, što je povećanje od 70 posto.

Ministri i saborski zastupnici će u prosjeku dobiti povišicu od oko 1600 eura. Ova odluka, kažu u Vladi, ima za cilj izjednačiti osnovicu za državne dužnosnike s onom za državne službenike, kako bi se ispravile nelogičnosti u sustavu plaća.

Razgovor s Jasnom A. Petrović razjasnit će zašto se javno pobunila protiv ove nepravde prema umirovljenicima (a moglo bi se reći i prema ostalima koji žive i rade u Hrvatskoj).

Jedna ste od rijetkih koja se pobunila protiv povećanja plaća dužnosnicima. Zašto umirovljenici ne mogu dobiti veće mirovine? Mislite li da je to sramotno za našu državu da se umirovljenici tretiraju na ovaj način?

Nije neobično da se usred ljeta ne reagira na megalomanske povišice plaća dužnosnika. Tko će pod temperaturama blizu 40 stupnjeva Celzijusa, kad je većina stanovnika prezaposlana u turizmu ili na godišnjem odmoru, očekivati da se oni najsiromašniji, umirovljenici i stari, organiziraju u prosvjedne povorke i izlažu toplinskim udarima. Dužnosnici, pak, hladno i bez suvišnih riječi, objave da su im plaće preniske, pa ih podlo, usred ljeta, dižu nebu pod oblake. Čudno je, međutim, da su svoje odšutjeli i saborski zastupnici, da za podlu ljetnu povišicu od 70 posto glasa i oporba, a svoj glas ne dižu niti sindikati, niti brojne umirovljeničke udruge, a osobito da imaju podršku Hrvatske stranke umirovljenika i Matice umirovljenika.

Valjda svi oni misle kako će teške vrućine spržiti mozgove starima, pa će zaboraviti da im je upravo ova Vlada predizborno obećavala povećanje mirovina i poboljšanje prava. I nije ih briga što je relativna vrijednost mirovina za umirovljene temeljem rada, odnosno prosječni udio mirovine u prosječnoj plaći, pala na bijednih 40,3 posto. Kažu da je budžet napet te da nitko neće dobiti čak niti obećane korekcije, ali sebe, a osobito svoje ministre koji su ili završili fizičku kulturu “tu negdje” ili teologiju, prevrednuju na duplo.

Europska komisija je ovu Vladu višestruko upozorila da moraju podići mirovine, jer su neadekvatne, a oni su to shvatili - osobno. Da, oni su sami sebi najvažniji. Osnovica plaće rast će im za 83,45 posto, odnosno iznosit će 947 eura bruto umjesto 516 eura, koliko je bila dosad, a kad se pomnoži s koeficijentom, neto iznos plaća dužnosnika povećat će se za više od 60 posto, a za najviše državne dužnosnike i 70 posto. I još nešto važno. Uvijek govore kako se prava ne smiju usvajati retroaktivno niti dana, a oni su svoje plaće za srpanj usvojili zadnjih dana mjeseca, s isplatom u kolovozu. Kako ih nije stid?

A umirovljenicima su još u studenom 2023. obećali poboljšanja. Obećali su popraviti model usklađivanja na 85:15 posto, ali su to u međuvremenu preskočili – važniji su gladni trbusi novih koalicijskih partnera. Ne, oni bez zrna morala tvrde kako su tako besramno visoko podigli svoje plaće kako bi njihovi novi ministri i dužnosnici manje – krali!? Nepodnošljivo je takvo obrazloženje.

Znaju li da je stopa siromaštva starijih od 65 godina još lani bila 34,8 posto, žena 38,8 posto, a starih u samčkim domaćinstvima čak 60 posto? A sada će službeno preskočiti 40 posto. Glad, siromaštvo, poniženost – to je život najvećeg dijela umirovljenika. I sad će Plenković imati više od 5.500 eura, a Milanović više od 6.000 eura, tj. deset puta više od prosječne mirovine, a 32 puta više od najniže. Narodu je zlo, 70 posto ih je protiv megalomanskog povećanja, posebno za novokomponirane ministre i državne tajnike DP-a. Glavno je da su umirovljenici opet prevareni i poniženi. Počinju se samospaljivati na trgovima, kao što je to u lipnju učinio željezničar u invalidskoj mirovini, razočaran visinom svoje mirovine, a osobito što nije dobio povrat doprinosa za drugi mirovinski stup, kako je to zbog neinformiranosti očekivao.

Politike EU potiču zapošljavanje umirovljenika... Što mislite zašto je to sada toliko važno za Europu i možda naš premijer Andrej Plenković radi toga ne vidi da je potrebno umirovljenicima povećati mirovine?

U zemljama Europske unije tradicionalno se radi i nakon umirovljenja, i to prosječno oko 25 posto svih umirovljenika. U nekim zemljama, pak, poput skandinavskih, i više od 40 posto umirovljenika rade i u mirovini. Njihovi motivi, međutim, nisu s ciljem preživljavanja, pribavljanja sredstava za hranu i režije te lijekove, već poglavito za povećanje kvalitete života, putovanja kruzerima i otkrivanju egzotičnih krajeva.

U Hrvatskoj je zaposleno oko 32.000 umirovljenika na pola radnog vremena, što iznosi samo 2,6 posto, te je Hrvatska time među zemljama s najmanjim udjelom zaposlenih umirovljenika. No, u stvarnosti imamo i nekoliko tisuća umirovljenih koji rade puno radno vrijeme i dobivaju pola mirovine (vojni, policijski umirovljenici itd.), a oni se bune što im se oduzima pola zarađene mirovine, dok tzv. obični umirovljenici traže pravo rada u punom radnom vremenu, kako bi bili konkurentniji na tržištu.

Poslodavci, pak, sve su skloniji zapošljavanju umirovljenika zbog nedostatka radne snage, no najveći broj umirovljenika radi na crno, čuvaju djecu, njeguju nepokretne starce, čiste po kućama i stubištima, održavaju domaćinstva itd. Za razliku od većine europskih zemalja kod nas postoji visoki stupanj tolerancije za rad na crno i za neformalnu ekonomiju. Da li premijer možda i to ima na umu, kao i ilegalno iznajmljivanje soba i stanova, vikendica i apartmana, pa smatra da penzići imaju dovoljno za preživljavanje? Možda. No, bilo bi to štetno za javne financije, pa je za vjerovati kako će rad umirovljenika i dalje rasti, iako je sada riječ o vrlo niskom udjelu legalno zaposlenih umirovljenika.

Možemo li ovu situaciju opisati i kao kršenje Ustava? S obzirom na to da su cijene života nemoguće spram visina mirovina? Koji su zapravo razlozi da su umirovljenici toliko zanimljivi poslodavcima jer paradoksalno je da s implementiraju ovakve potrebe u naš socijalni i radni sustav a prije samo deset godina ili dvije godine niste mogli pronaći posao u Hrvatskoj osim preko veze i mnogi nisu plaće imali pa tako ni mirovine zaradili.

Mirovine u Hrvatskoj su upola nižeg udjela u prosječnoj plaći nego što su bile 1989. godine, a njihova relativna vrijednost i dalje pada. Pogotovo to će biti vidljivo kad se podignu i plaće svih lokalnih dužnosnika, a mirovine ostave na razini siromaštva. Spektakularno je kako Vlada voli naglašavati kako mirovine rastu, pa posebno naglašavaju usklađivanje mirovina prema zakonu kao stvarno povećanje mirovina, a što nikako nije točno.

Da, sada će mirovine biti usklađene za nešto više od 7 posto, iako to u prosječnoj mirovini iznosi 35-40 eura više, dok više od 60 posto umirovljenika ima mirovine niže od prosječnih. Cijene bezglavo skaču, a do 60 posto mirovine odlazi na hranu, režije i lijekove. Teško je tako preživjeti. A većina šuti.

Eto, premijer je skromno spomenuo kako bi doista mirovine trebale rasti, ali za to će se prvo usvojiti deklaracija ili rezolucija o položaju umirovljenika, a onda će se osnovati nove radne skupine, pa će nakon gotovo godine dana ignoriranja umirovljenika, sve početi od početka. Nova obećanja, novi dogovori, nove iluzije i nade. Tako žive hrvatski umirovljenici, a naročito su u očajnom položaju žene i samci. Što bi tek bilo da nisu iz doba socijalizma dobili stanarska prava i otkupili stanove, jer sada bi bili i beskućnici.

Ovaj tekst nastao je u sklopu novinarskog projekta "Stariji ljudi su nam potrebni! (Demografske promjene u EU)" novinarke Danijele Stanojević i financiran je sredstvima Agencije za elektroničke medije iz programa poticanja novinarske izvrsnosti.